

TAX HEAVEN IN THE CONTEMPORARY WORLD PARADISURILE FISCALE ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

PLATON Nicolae

ORCID: 0000-0001-7365-1144

Doctor habilitat, conferențiar universitar, Academia de Studii Economice din Moldova,
platon.nicolae@ase.md

ȚURCANU Igor

ORCID: 0000-0002-5596-0901

Drd., ASEM, igor.turcanu@sfs.md

Abstract

Locul paradisurilor fiscale în economia contemporană este foarte controversat. Unii autori, sau unele instituții susțin și aduc dovezi statistice prin care demonstrează că optimizarea fiscală sau evaziunea fiscală desfășurate prin intermediul acestor societăți sunt dăunătoare economiei mondiale. Alți autori, precum și alte instituții, din contra, sunt susținători ai paradisurilor fiscale, motivând că optimizarea fiscală prin intermediul acestora, accelerează ritmurile de dezvoltare economică la nivel internațional.

Cert, este însă un fapt, fiscalitatea favorabilă și flexibilă, legislația relaxantă și secretul bancar, sunt motivații relevante pentru atragerea persoanelor fizice și entităților economice, doritori de a apela la serviciile acestor centre financiare de tip offshore.

Studiul realizat de autor și-a trasat ca sarcină să abordeze problematica activității paradisurilor fiscale, contribuind prin aceasta la formarea unor opinii argumentate ca consecință a cercetării realizate.

Abstract

The place of tax havens in the contemporary economy is highly controversial. Some authors, or some institutions, support and provide statistical evidence to show that tax optimization or tax evasion through these companies is detrimental to the world economy. Other authors, as well as other institutions, on the contrary, are supporters of tax havens, arguing that tax optimization through them, accelerates the pace of international economic development.

Of course, it is a fact that favorable and flexible taxation, relaxing legislation and banking secrecy are relevant motivations for attracting individuals and legal entities who want to use the services of these offshore financial centers.

The study carried out by the author set itself the task of addressing the issue of the activity of tax havens, thereby contributing to the formation of reasoned opinions as a consequence of the research conducted.

Cuvinte-cheie: paradis fiscal, centre financiare de tip offshore, entități economice, optimizare fiscală.

JEL: M 16, H 26, O 16

Actualitatea temei de cercetare

Numeroși experți economici, din motive ideologice, exclud din sfera paradisurilor fiscale țări dezvoltate, care practică aceste politici financiare. Mai mult ca atât, a devenit practic o tradiție în a condamna paradisurile fiscale aflate în țări concurente din punct de vedere economic, refuzând recunoașterea faptului că paradisurile fiscale aduc atât beneficii, cât și efecte negative și că nu se poate vorbi de un paradis fiscal mai puțin nociv decât altul, doar pentru că teritoriul pe care se află concurează cu celelalte pentru aceleași resurse financiare.

Trebuie de menționat faptul că nu numai entitățile economice au interesul de a folosi societățile offshore pentru a se optima fiscal. Aceste procedee sunt folosite, de asemenea, de persoanele fizice care vor să evite impozitele patrimoniale.

Observăm că, în aceste condiții, interesul față de paradisurile fiscale este unul major.

Ca urmare a celor relatate, putem deduce, că subiectul cercetării este unul important pentru știința aplicativă sectorială, iar aceasta presupune o investigație complexă asupra tematicii respective.

Argumentele ce se impun la cercetarea tematicii respective rezultă din:

- analiza conceptului de paradis fiscal;
- importanța paradisurilor fiscale în contextul optimizării fiscale;
- studiu asupra modului de funcționare a paradisurilor fiscale;
- reflecțiile diverșilor experți asupra paradisurilor fiscale;
- scoaterea în evidență a unor concluzii, referitoare la permisivitatea legislativă și la modul de activitate a paradisurilor fiscale.

Scopul acestei cercetări este unul practic și constă în cercetarea și analiza problematicii ce ține de paradisurile fiscale, precum și elucidarea rolului societăților comerciale de tip offshore în optimizarea fiscală, care are ca efect dezvoltarea contemporană a economiei, sau din contra, contribuie la escaladarea infracțiunilor economice, prin fraudă și evaziune fiscală.

Metodologia cercetării

Pentru atingerea obiectivelor propuse în cadrul cercetării, autorii au utilizat următoarele metode și instrumente: metoda documentară, bazată pe accesarea și studierea surselor bibliografice de specialitate; metoda analitică, prin intermediul căreia s-a ajuns la esența proceselor cercetate; metoda sintezei, comparației, analogiei, care a fost aplicată la analiza și interpretarea diferitor opinii. Metodologia utilizată corespunde tendințelor moderne de dezvoltare a științei economice.

Valoarea aplicativă

Semnificația teoretică precum și valorile practice ale acestui studiu, pot constitui o bază consistentă pentru ulterioarele cercetări în domeniu, iar rezultatele investigației va reprezenta un suport concludent asupra reflecțiilor științifice privind tematica respectivă.

Introducere

Paradisurile fiscale au apărut dintr-o necesitate economică și o gândire pur capitalistă. Țările care aleg un regim fiscal relaxat, o fac pentru a oferi pieței un serviciu de natură financiară, prin atragerea de investiții, cu efecte pozitive asupra dezvoltării locale.

Un paradis fiscal care prosperă economic o face datorită adaptării legislației la concurența acerbă a pieței de capital, la necesitățile investitorilor, dar și datorită stabilității legislative și economice, ce inspiră siguranță.

Astăzi, mediul de afaceri și entitățile economice au o varietate de oferte în a găsi legislații cu fiscalitate privilegiată. Malta, Cipru, Estonia, Olanda, sunt doar câteva dintre țările care oferă investitorilor o legislație fiscală flexibilă și atractivă, unele având avantajul de a se afla chiar în Uniunea Europeană. Aceste state beneficiază de mai multe avantaje, cum ar fi: încrederea din partea persoanelor fizice și entităților economice în stabilitatea lor economică și legislativă, în accesul direct la piața europeană, în legislația fiscală avantajoasă și previzibilă.

Menționăm, că aceste condiții sunt oferite persoanelor fizice și entităților economice, fără a fi obligați să investească într-un paradis fiscal insular îndepărtat, unde există riscul de a fi mai aspru controlat de autoritățile fiscale.

Descrierea tematicii

La momentul de față cu siguranță nu există un consens între state cu privire la activitatea paradisurilor fiscale. Controversa ține de faptul că guvernele multor țări nu se pot determina în aprecierea acestor centre financiare ca stimulatorii în dezvoltarea businessului internațional sau ca centre de optimizare fiscală în sensul asocierii acestora cu concurența fiscală dăunătoare și neloyală, comerțul ilicit, spălarea de bani, precum și cu fraudă fiscală sau infracțiunile de corupție.

Ce înseamnă totuși un paradis fiscal și în ce condiții poate activa acesta?

Experții și analiștii Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), consideră că paradisurile fiscale sunt teritorii care au următoarele **patru** caracteristici:

1. **Nu au impozite sau au doar impozite nominale asupra veniturilor relevante.** Prin acest mod de activitate, se presupune că veniturile aferente activităților au o mare mobilitate geografică, fiind atribuite serviciilor bancare și financiare.

2. **Nu există un schimb efectiv de informații.** Deoarece paradisurile fiscale au o legislație sau o practică administrativă în care atât companiile, cât și persoanele fizice pot beneficia de reguli stricte de secret bancar, atunci activitatea entităților economice cât și a persoanelor fizice este protejată împotriva cercetării autorităților fiscale din țara de origine, prevenind astfel schimbul efectiv de informații.

3. **Lipsa transparenței.** Aceasta se poate manifesta în cadrul operării reglementărilor legale, administrative, fiscale și bancare.

4. **Nu există activități economice de substanță.** Esența constă în aceea, că un teritoriu încearcă să atragă investiții sau tranzacții, exclusiv din punct de vedere a impozitării.

Pentru a face lumină în acest caz, experții economici au propus atribuirea conceptelor de paradis fiscal numai la acele state care „în mod explicit se popularizează pe ele însele ca atare”⁶⁵.

Ce spune literatura de specialitate în această privință? În urma studiului realizat, autorii au ajuns la concluzia că literatura de specialitate distinge **două opinii** în această privință.

În cadrul primei opinii, „un paradis fiscal este un stat care creează legislație menită să ajute persoanele fizice sau juridice să evite reglementările obligatorii ce le sunt impuse în statele de origine, unde își desfășoară în substanță tranzacțiile economice”⁶⁶. În concluzie, conform acestei opinii, ceea ce caracterizează un paradis fiscal este posibilitatea de a emite și de a aplica o legislație proprie, aceasta fiind o condiție necesară, dar nu și suficientă pentru ca un stat să devină paradis fiscal⁶⁷.

Facem totuși o clarificare că un paradis fiscal poate să nu aibă suveranitate politică deplină, dar poate să-și stabilească propriile legi în domeniul fiscal. Ca exemplu, poate servi teritoriile britanice de peste mări: Bermude, Insulele Virgine Britanice, Cayman, etc.

Deci poate fi susținută poziția precum că anumite state, creează cadrul normativ și legislativ, astfel, încât să ofere posibilitatea agenților economici să evite plata impozitelor din țările unde își desfășoară activitatea în realitate.

Mai există o caracteristică specifică a paradisurilor fiscale, și anume ele secretizează informațiile legate de firmele de pe teritoriul lor care aparțin nerezidenților, ceea ce permite investitorilor să folosească firmele în mod anonim sau aproape anonim.

Alt tip de facilitate care este asigurat de paradisurile fiscale ține de păstrarea secretului bancar. Chiar și în contextul unor legislații relaxante și a unor taxe reduse, secretul bancar este cel care garantează siguranța și succesul paradisurilor fiscale.

Secretul bancar poate fi întărit de legile fundamentale a fiecărei țări. Ca exemplu, Elveția a fost printre primele țări care, în anul 1934, a reglementat legile secretului bancar. Această practică, mai târziu, a fost copiată de toate paradisurile fiscale.

Cu toate că multe paradisuri fiscale asigură păstrarea secretului bancar, trebuie totuși de menționat, că deseori serviciile financiare oferite nu le sunt accesibile și rezidenților și cu atât mai puțin aceștia au acces la privilegiu secretului bancar. Este cazul statului Liechtenstein, unde cetățenii plătesc taxe reduse și nu au interesul de a-și transfera veniturile într-o fundație (principala formă de societate de tip offshore a acestui stat), dar nu beneficiază de secretul bancar, întrucât trebuie să declare proveniența banilor⁶⁸.

Într-o a doua opinie, privind definirea paradisurilor fiscale, premisele și condiționările sunt similare ca și la prima opinie, în sensul că paradisurile fiscale sunt statele care dezvoltă deliberat o legislație fiscală favorabilă investitorilor străini, însă se atribuie acestui lucru o conotație pozitivă. Se consideră că motivele pentru care se practică o asemenea relaxare legislativă și fiscală țin de competiția fiscală internațională și necesarul de dezvoltare economică a respectivei țări.

⁶⁵ Ginsburg Anthony. Tax Havens. New York, publisher New York Institute of Finance, 1991.

⁶⁶ Tax Justice Network. Tax Havens Creating Turmoil.

⁶⁷ Buzan Cristian. Paradisurile fiscale și centrele financiare offshore în contextual economiei mondiale. București, editura C.H. Beck, 2012, p.2.

⁶⁸ Chiriac Roxana Maria. Societățile comerciale offshore. Între optimizare și evaziune fiscală. București, editura Hamangiu, 2019, p.17.

De ce totuși agenții economici apelează la paradisurile fiscale? Conform doctrinei liberale, existența legislațiilor împovărătoare din punct de vedere fiscal și birocratic, duce la tendința societăților comerciale internaționale de a căuta state cu fiscalitate favorabilă și relaxare legislativă, pentru creșterea profiturilor și eliminarea obstacolelor, care stau în cale operațiunilor economice.

Caracteristicile principale ale paradisurilor fiscale conform acestei opinii, sunt reflectate de autori, în *Figura 1*.

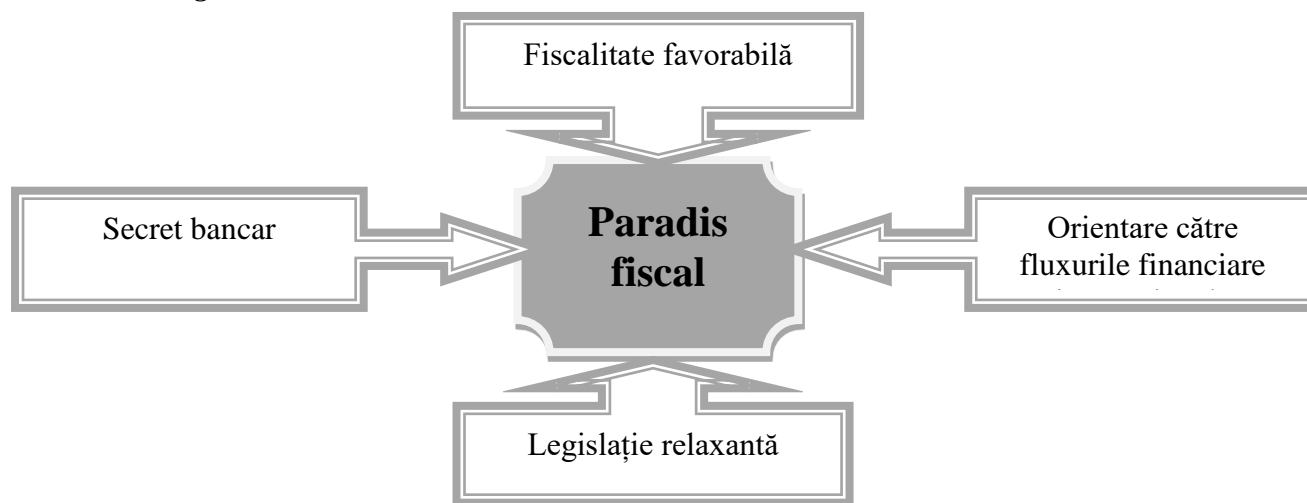

Figura 1. Caracteristicile paradisurilor fiscale

Sursa: Elaborată de autori

Efectuând o descifrare a acestor caracteristici, putem constata, că miza agenților economici pentru paradisurile fiscale este destul de atrăgătoare dacă analizăm contextul fiscal, legislativ și bancar. Reflecțiile asupra caracteristicilor paradisurilor fiscale sunt prezentate în *Tablelul 1*.

Tablelul 1. Reflecții asupra paradisurilor fiscale

Nr.	Caracteristici	Reflecții
1.	Fiscalitate favorabilă	Presupune rate de impunere fiscală foarte joase.
2.	Orientare către fluxurile financiare internaționale	Statele cu legislație permisivă în acest domeniu au numai de câștigat, deoarece tranzacțiile comerciale sunt efectuate numai de nerezidenți.
3.	Legislație relaxantă	Statele gazdă reduc la minimum supravegherea agenților economici de către instituțiile statului.
4.	Secret bancar	Prin legile fundamentale ale țărilor gazdă este asigurat secretul bancar.

Sursa: Elaborată de autori

Indiferent de opinia exprimată referitoare la paradisurile fiscale, nici unul dintre autori ale căror lucrări au fost studiate nu neagă rolul de optimizare fiscală pe care îl au societățile de tip offshore. Rolul optimizării fiscale prin paradisurile fiscale nu este deloc de neglijat, chiar la nivel mondial. Deși, inițial, societățile offshore au fost filiale ale marilor societăți comerciale de pe piața mondială de capital, care au servit strict pentru optimizarea fiscală, astăzi rolul lor acestora a evoluat, iar utilizarea lor este tot mai frecventă în investițiile de capital de mare rezonanță.

Deși, mulți autori consideră că optimizarea fiscală prin intermediul paradisurilor fiscale este benefică pentru dezvoltarea economică globală, autorii prezentului studiu sunt de părerea că societățile de tip offshore sunt pasibile de evaziune fiscală, sau chiar de infracțiuni mai grave, cum ar fi fraudă fiscală.

În prezent, legislația fiscală europeană face tot mai mare presiune asupra paradisurilor fiscale, în vederea prezentării informației ce conține date despre societățile de tip offshore, care sunt bănuite

în conceperea și demararea diverselor tipuri de infracțiuni economice, cum ar fi: evaziunea fiscală, spălarea de bani, finanțarea terorismului, traficul de droguri, etc.

Menționăm, că mai multe organizații internaționale de-a lungul timpului au încercat să determine numărul de legislații care permit și susțin înființarea paradisurilor fiscale pe teritoriul lor. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a încercat în anul 2000 identificarea paradisurilor fiscale, identificând astfel 41 de țări care corespundeau criteriilor de legislație⁶⁹.

În anul 2005, Tax Justice Network a publicat o listă care conținea deja 72 de țări cu o legislație propice înființării societăților de tip offshore⁷⁰.

În anul 2008, Oficiul de Audit al Guvernului SUA (Government Accountability Office - GAO), componentă cu atribuții legislative a unei agenții guvernamentale care auditează, evaluează și investighează pentru Congresul American și este, totodată, instituția supremă de auditare a guvernului federal SUA, a publicat o listă cu un număr de 50 de state și teritorii care îndeplineau criteriile unui paradis fiscal⁷¹. Lista statelor este prezentată în **Anexa 1**.

În anul 2013, Tax Justice Network a realizat încă o listă a paradisurilor fiscale în funcție de lipsa de transparență a legislațiilor în ceea ce privește liberul schimb de date, considerând că țările care au o mai mare protecție a secretului bancar, sunt, cel mai probabil paradisuri fiscale⁷². Astfel, au fost identificate 82 de țări care aveau o legislație riguroasă referitoare la secretul bancar.

Lista paradisurilor fiscale existente este în continuă schimbare. Analizând statisticile existente, vom observa că există consens pe o lungă perioadă de timp, cel puțin până în anul 2022, privind existența unor paradisuri fiscale în locuri precum: Bahamas, Bermude, Insulele Cayman, Guernsey, Jersey, Malta sau Panama. 22 de asemenea locații apar în cel puțin opt liste a diferitor entități, care studiază activitatea paradisurilor fiscale.

Ca rezultat al studiului, putem deduce, că în funcție de instituția care face clasificarea respectivă, există un număr foarte variabil de paradisuri fiscale. Întrucât nu există criterii universal acceptate pentru definirea acestui concept și nici suficiente date referitoare la mijloacele financiare și clienții acestor jurisdicții fiscale permissive în scopuri offshore, nu putem afirma, cu exactitate, în momentul de față, câte paradisuri fiscale există în lume.

Concluzii

Ca rezultat al celor relatate, putem deduce, că nu orice relaxare fiscală introdusă în legislația fiscală a unei țări, poate fi numit un început de drum către conturarea unui paradis fiscal. Pentru a putea defini și stabili existența unui paradis fiscal într-o țară sau alta, urmează să fie prezente toate caracteristicile unui paradis fiscal prezentat în **Figura 1**. La existența numai a unor caracteristici separate, individuale după formă și conținut aceste fenomene fiscale pot avea tendința de a fi numite optimizări fiscale teritoriale, dar nu paradisuri fiscale.

După cum putem observa, în mai toată literatura de specialitate, principala caracteristică a unei societăți offshore este localizarea acesteia într-un paradis fiscal sau o jurisdicție fiscală unde poate beneficia de o fiscalitate redusă.

De asemenea, un alt aspect important ce poate să revină în mai toate opiniile se referă la lipsa activității comerciale pe care să o desfășoare, efectiv, acest tip de societate: poate fi vorba de lipsa unei activități economice sau o activitate economică ce se desfășoară automat pe teritoriul unui alt stat decât cel pe teritoriul căruia este înregistrată societatea.

⁶⁹ www.oecd.org.

⁷⁰ www.taxjustice.net/cns/upload/pdf/Fiscal_paradise.pdf.

⁷¹ www.gao.gov/assets/290/284522.pdf

⁷² Raportul Tax Justice Network. Financial Secrecy Index, 2013.

Listat statelor cu jurisdicții fiscale permissive în scopuri offshore

Nr.	Jurisdicția fiscală	Sursa
1.	Andora	OECD, NBER
2.	Anguilla	OECD, NBER, U.S. District Court
3.	Antigua and Barbuda	OECD, NBER, U.S. District Court
4.	Aruba	OECD, U.S. District Court
5.	Bahamas	OECD, NBER, U.S. District Court
6.	Bahrain	OECD, NBER
7.	Barbados	NBER, U.S. District Court
8.	Belize	OECD, NBER, U.S. District Court
9.	Bermuda	OECD, NBER, U.S. District Court
10.	British Virgin Islands	OECD, NBER, U.S. District Court
11.	Cayman Islands	OECD, NBER, U.S. District Court
12.	Cook Islands	OECD, NBER, U.S. District Court
13.	Costa Rica	U.S. District Court
14.	Cyprus	OECD, NBER, U.S. District Court
15.	Dominica	OECD, NBER, U.S. District Court
16.	Gibraltar	OECD, NBER, U.S. District Court
17.	Grenada	OECD, NBER, U.S. District Court
18.	Guernsey	OECD, NBER, U.S. District Court
19.	Hong Kong	NBER, U.S. District Court
20.	Ireland	NBER
21.	Isle of Man	OECD, NBER, U.S. District Court
22.	Jersey	OECD, NBER, U.S. District Court
23.	Jordan	NBER
24.	Latvia	U.S. District Court
25.	Lebanon	NBER
26.	Liberia	OECD, NBER
27.	Liechtenstein	OECD, NBER, U.S. District Court
28.	Luxembourg	NBER, U.S. District Court
29.	Macao	NBER
30.	Maldives	NBER
31.	Malta	OECD, NBER, U.S. District Court
32.	Marshall Islands	OECD
33.	Mauritius	OECD
34.	Monaco	OECD, NBER
35.	Montserrat	OECD, NBER
36.	Nauru	OECD, U.S. District Court
37.	Netherlands Antilles	OECD, NBER, U.S. District Court
38.	Niue	OECD
39.	Panama	OECD, NBER, U.S. District Court
40.	Samoa	OECD, U.S. District Court
41.	San Marino	OECD
42.	Seychelles	OECD
43.	Singapore	NBER, U.S. District Court
44.	St. Kitts and Nevis	OECD, NBER, U.S. District Court
45.	St. Lucia	OECD, NBER, U.S. District Court
46.	St. Vincent and the Grenadines	OECD, NBER, U.S. District Court
47.	Switzerland	NBER, U.S. District Court

48.	Turks and Caicos Islands	OECD, NBER, U.S. District Court
49.	U.S. Virgin Islands	OECD
50.	Vanuatu	OECD, NBER, U.S. District Court

Sursa: Elaborată de autori după: OECD, NBER, U.S. District Court order granting leave for IRS to serve a „John Doe” summons.

Bibliografie

1. Buzan Cristian. Paradisurile fiscal și centrele financiare offshore în contextual economiei mondiale. București, editura C.H. Beck, 2012, p.2, pp.232.
2. Chirieac Roxana Maria. Societățile comerciale offshore. Între optimizare și evaziune fiscală. București, editura Hamangiu, 2019, p.17, pp.381, ISBN: 978-606-27-1242-6.
3. Ginsburg Anthony. Tax Havens. New York, publisher New York Institute of Finance, 1991, pages 272, ISBN: 978-013-88-6649-5
4. Raportul Tax Justice Network. Financial Secrecy Index, 2013. Tax Justice Network. Tax Havens Creating Turmoil. Raport supus Comitetului financiar al Camerei Comunelor din Marea Britanie, iunie 2008, p.14.
5. www.gao.gov/assets/290/284522.pdf
6. www.oecd.org. Raport OCED. Towards Global Tax Co-operation, 2000, pag.17,
7. www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/publications/towards-global-tax-cooperation-progress.pdf, accesat la data de 20.05.2022
8. www.taxjustice.net/cns/upload/pdf/Fiscal_paradise.pdf, accesat la data de 20.05.2022